

пофарбовану в брудно-сірий колір. Все, що блищить, прикрито. Вночі все чорне, як у середньовіччі... Коли надходить сигнал про небезпеку, електричне освітлення вимикається, виють сирени, вибухають запалювальні бомби, і все місто здригається на палях...»

Перша світова: авіація нова загроза

Перше стратегічне бомбардування в історії зі скиданням бомб на місто з повітря відбулось 6 серпня 1914 року. Тоді німецький цеppelin розбомбив бельгійське місто Льеж. 30 травня 1915 року вперше в історії був бомбардований Лондон.

Всього під час Першої світової війни німці здійснили 51 рейд на Британські острови. Цілями були промислові та портові споруди, урядові будівлі, але більшість бомб вражала переважно приватну власність і вбивала цивільне населення. Німецька стратегічна бомбардувальна кампанія проти Британії була наймасштабнішою у тій війні, втім, її не можна назвати ефективною з воєнної точки зору.

Нальоти спричинили загибель 1414 цивільних осіб та ще 3416 дістали поранення. Англіяці дуже серйозно поставились до німецьких бомбардувань: вони не тільки створили власні дієві ВПС, але й навіть досліджували вплив бомбардувань на людську психіку. Можна сказати, що на початок Другої світової війни англійці були досить підготовленими до повітряного терору, влаштованого гітлерівцями.

Герніка: репетиція тотального бомбардування

Розвиток авіації та поява нових видів зброї змінили масштаби руйнації та кількості жертв серед цивільного населення. Ініціаторами повітряних нападів на цивільних були знову ж таки німці. Першим таким випадком, який набув світового розголосу, стало бомбардування Герніки.

Сталося це 26 квітня 1937 року під час громадянської війни в Іспанії. Герніку бомбардували впродовж 3 годин 3 ескадрильї легіону «Кондор». У Герніці було декілька військових об'єктів, але замість точкових ударів німці застосували «килимове» бомбардування. У місті навіть не було пожежної команди, а найближча знаходилась за 9 км – у Більбао. Тоді загинуло близько 800 людей.

Руїни Герніки після бомбардування Люфтваффе. Фото britannica.com

Упродовж громадянської війни в Іспанії її міста неодноразово піддавалися бомбардуванню з боку Люфтваффе та військово-повітряних сил Італії. Нападів зазнали чимало міст, зокрема Мадрид, Валенсія, Барселона, Аліканте.

Число жертв серед цивільних у порівнянні з початком століття суттєво зросло, але це була лише прелюдія до того, що відбувалось під час Другої світової війни.

Друга світова: міста мішені

Велюнь

Перший відкритий акт Другої світової війни розпочався саме з бомбардування. Після вторгнення в Польщу, нацисти одразу ж бомбардували місто Велюнь. Сталося це 1 вересня 1939 року. Впродовж 9 годин бомбардувальники Люфтваффе скинули на місто 46 000 кг бомб. Чимало з них були 500-кілограмовими. Місто було абсолютно беззахисне, не мало системи ППО, військового гарнізону, взагалі жодних військових чи стратегічних об'єктів.

Німці розбомбили 70% Велюні. З 16 000 містян загинула понад тисяча. Нацистські льотчики скинули бомби на шпиталь із чітким маркуванням знаком Червоного хреста, а потім розстрілювали людей, які намагалися втекти і сховатися. У бомбардуванні брали участь досвідчені ветерани Легіону «Кондор» – того самого, що воював в Іспанії. Німецька пропаганда стверджувала, що в місті переховуються польські військові.

Велюнь, 1939. Фото wikipedia

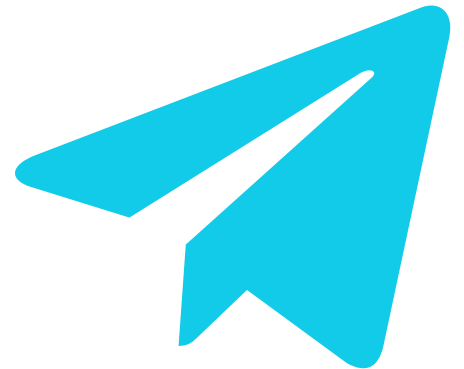
З точки зору міжнародного права це було абсолютне порушення воєнних норм, зокрема тих, що стосуються гуманізму і пропорційної сили. Поляки двічі – в 1978 і 1983 роках – намагалися притягнути до відповідальності причетних до бомбардування шпиталю, але німецька сторона відхилила позови: мовляв, вранці був туман і нацистські пілоти «погано бачили».

Роттердам

Іншим яскравим прикладом може бути Роттердам. Гітлерівці сподівались захопити Нідерланди за два дні, але нашттовхнулись на затятий спротив. Тоді вони вирішили примусити голландців до капітуляції. 14 травня 1940 р., о 13:27, німецькі бомбардувальники Heinkel 111 скинули близько 97 т бомб на центр Роттердама. Загибло близько 800-900 мирних жителів, понад 80 000 залишилися без даху над головою. Майже весь історичний центр Роттердама був знищений пожежею.

Місто перетворились на спустошене згарище. Це була одна з перших цілеспрямованих атак на велике європейське місто, вчинена не з військовою метою, а для залякування цивільного населення та примусу до капітуляції. Удар вразив світ своєю жорстокістю, особливо тому, що на той момент вже відбувалися перемовини про припинення вогню.

Напад викликав світове обурення – атакували не військові об'єкти, а житлові квартали, лікарні, церкви. У британській та французькій пресі тоді це однозначно назвали варварством і повітряним терором. Прем'єр-міністр Великої Британії Вінстон Черчилль невдовзі заявив, що «жодна країна не повинна змиритися з політикою страху з повітря».

Скульптура «Зруйноване місто», або «Місто без серця» Осипа Цадкіна в Роттердамі, присвячена трагедії бомбардування в 1940 р., 1951-1953. Фото wikipedia

Ковентрі

14 листопада 1940 р. о 19.20 нацисти піддали жорсткому бомбардуванню Ковентрі, що стало одним із найвідоміших прикладів повітряного терору Другої світової війни. Місто атакували 514 бомбардувальників. Це був один із перших випадків, коли ціле місто було майже знищене в результаті цілеспрямованої масованої повітряної атаки, і став прецедентом для обговорень межі між військовою та цивільною метою.

Школи, лікарні, житлові квартали, знаменитий собор св. Михаїла – центр міста лежав у руїнах. Загибло майже 600 людей. Чи були в Ковентрі військові цілі?

Так, частково, в межах міста діяло декілька військово-промислових об'єктів, але масштаб і характер бомбардування і близько не відповідали лише удару по цих цілях. Ковентрі став символом мучеництва й відродження, а його руїни – місцем пам'яті про жертви цивільних у війні. Саме після нищівного бомбардування німцями Ковентрі, британці ухвалили рішення про удари по цивільних німецьких цілях у відповідь.

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

Бомбардування Лондона в 1940 р. Фото britannica.com

Крім Ковентрі, чимало англійських міст, зокрема й Лондон, піддавались масованим повітряним атакам Люфтваффе в 1940-1941 рр.

«Стіни тряслися, і я подумала: ось він, кінець. Але ще більше лякає – звичка до цих вибухів», – писала в 1940 р. в одному з листів англійська письменниця Вірджинія Вульф. Її будинок у Лондоні, під час однієї з атак, зазнав пошкоджень.

«Вогняні шторми» переможців

Відповіддю союзників антигітлерівської коаліції на варварство гітлерівців і японців були так звані «вогняні шторми». Можна згадати випалені вщент наприкінці війни Кельн, Гамбург, Дрезден, або **бомбардування Токіо** 10 березня 1945 року, коли повітряна армада з 334 бомбардувальників скинула на місто 1667 т запалювальних бомб, наповнених напалмом. Тоді загинуло понад 100 000 людей.

Переважно дерев'яна забудова була спалена безслідно. Бомбардування Токіо стало найбільш смертоносним нальотом за всю Другу світову війну, включно з Хіросімою і Нагасаки. Для порівняння, бомбардування союзниками Дрездена за місяць до того забрало життя близько 25 000 осіб. Як писав Курт Воннегут, «Ніхто не говорив про Дрезден. Було соромно визнавати, що американці здатні на таке». Це було насилля, що вже не знало меж – остаточно жорстокий удар по нападниках.

Злочин за міжнародним правом

На початку Другої світової війни міжнародне право не забороняло повітряного бомбардування міст, попри те, що такі бомбардування вже траплялися під час Першої світової війни, Громадянської війни в Іспанії та Другої китайсько-японської війни. Тому руки в учасників конфлікту були фактично розв'язані. Згодом жоден з ініціаторів наказів щодо здійснення бомбардувань по цивільних і жоден із виконавців цих наказів не був притягнутий до суду й не був покараний.

Женевські конвенції та їх Додаткові протоколи, зокрема Протокол 1 від 8 червня 1977 року забороняють будь-які напади на цивільне населення та цивільні об'єкти під час збройного конфлікту. Загальний принцип положень – цивільні особи не повинні бути об'єктом нападу. Це стосується міжнародних збройних конфліктів, таких як війна РФ проти України.

Основоположне правило – стаття 48: сторони в конфлікті повинні завжди розрізняти цивільне населення і комбатантів, а також цивільні об'єкти й військові цілі, і відповідно спрямовувати свої дії лише проти військових цілей. Стаття 51 гарантує захист цивільного населення, Стаття 52 – захист цивільних об'єктів. Цілеспрямовані напади на цивільних або невибіркові удари, що спричиняють надмірну шкоду цивільному населенню, вважаються воєнними злочинами і можуть бути розглянуті Міжнародним кримінальним судом (МКС). Тож повітряний терор – не «військова операція», а злочин. Важливо, щоб світ чув, бачив і розумів це. Потрібна правда, солідарність і максимальний тиск на агресора.

Як писав один з англійців, що пережив чимало німецьких бомбардувань: «Війну роблять десь згори, десь далеко. Але її наслідки – у склі на підлозі, у відбитках сажі на руках, у порожніх очах дитини. Бомба не обирає, але влучає точнісінько в тишу».

Згідно з оприлюдненою доповіддю Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні в червні в Україні зафіксовано найвищу за останні три роки кількість жертв серед цивільних осіб: загинули 232 особи, ще 1343 дістали поранення. Російська Федерація здійснила вдвічі більше ракетних ударів та атак із застосуванням баражувальних боеприпасів, аніж у червні 2024 року.

—
Світлана Шевцова, Київ, опубліковано у виданні **Укрінформ**

В тему:

- **Про наявний геноцид українського народу з боку фашистської Росії**
- **Росія порушує майже всі закони та звичаї війни**

- **Рассказ свидетеля казней жителей Бучи в оккупации: «Стреляли либо в затылок, либо в сердце»**
- **Звірства російських загарбників в Україні: гвалтування, вбивства, знущання**
- **Воєнні злочини Росія проти дітей України**
- **Путін давно мріяв про світ без українців. Світ дослухався? Тепер ми бачимо, що це означає**
- **«Тепер ви вірите, що це не просто війна, а геноцид?»**
- **Почему россия это государство-террорист: страшные кадры из под Киева, откуда бежала армия путина (+18)**
- **Увидит ли мир на скамье подсудимых Гаагского трибунала путина?**

[Share 0](#)

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

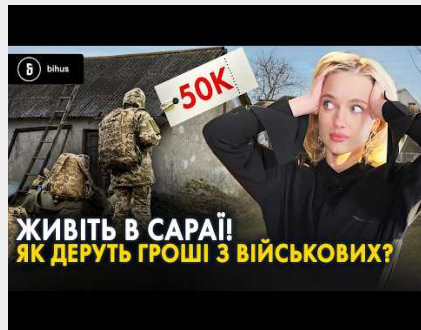
Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com